

Peelrandbreuk

Breuken in het landschap van Gemert en Bakel.
De gemeente Gemert-Bakel ligt in een zone met breuken in de ondergrond.
Vanuit Deurne loopt de storing in noordwestelijke richting tussen Bakel en Milheeze door naar Gemert en verder richting Uden.

Oostelijk van de breuk ligt de Peelhorst, die omhoog gedrukt wordt en ten westen ligt de Roerdalslenk, die langzaam daalt. Duizenden jaren al bewegen de aardlagen ten opzichte van elkaar. Op de Haveltweg, de Scheiweg en de Lochterweg, maar ook op Esp en bij Milheeze is een duidelijke terreinhelling aanwezig. Het hoogteverschil tussen het laagste punt en het hoogste punt bij De Bult in Milheeze (30 m. boven NAP) is maar liefst 18 meter.

Ten westen van de breuklijn treffen we fijne zandgrond aan, door de wind afgezet. Op de Peelhorst grof zand, dat door de Maas daar terecht kwam. Het verschil in de grondamenstelling vinden we terug in het landschap. Het grof zand op de Peelhorst is onvruchtbaar, omdat het bijna geen water vasthoudt. Alleen de leemlagen in de ondergrond zorgen er voor dat het regenwater niet kan wegzakken en daar ontstonden Peelvennen. Aan die kant van de breuk treffen we zandwinningen aan zoals de Rooye Plas, de Oude Zuth en de Bakelse Plassen.

Het fijne zand aan de westkant van de breuklijn kan veel makkelijker water vasthouden, waardoor er een natuurlijke vruchtbaarheid aanwezig is. De oudste ontginningen vinden we dan ook ten westen en in de buurt van de breuklijnen. Het gebied werd vanaf de 19de eeuw ontgonnen. De breuk zorgt indirect dus ook voor een breuk in het landschap.

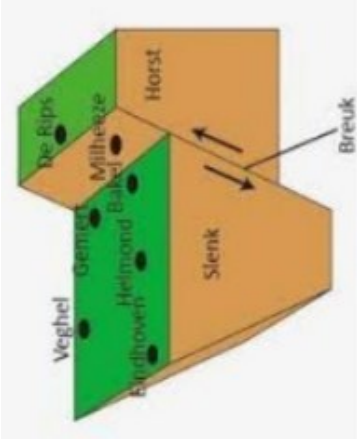

Foto: ondergrond in het hoespark in Bakel

14 SEPT 2024

OPEN MONUMENTEN DAG

VRIENDEN LOTERIJ VAN DE OPEN MONUMENTEN DAG

www.openmonumentendag.nl

Aardbevingen in de Peel.

Op 14 september rijdt er in het centrum van Gemert-Bakel een tram met daarop gidsen van de VVV.	
Deze mensen kunnen veel vertellen over de routes van de Post, De Breukrand en het vervoer in die tijd.	
De tram heet de Goede Moordenaar, destijds een stoomtram die de verbinding tussen Helmond en Den Bosch via Gemert onderhield.	
De tram willen we inzetten om bezoekers te vervoeren van het ene naar het andere monument volgens een vaste dienstregeling.	
De dienstregeling ziet er als volgt uit:	
Halte vertrektijd	
Boerenbondsmuseum	
– Centrum	13.00 uur 14.00 uur 15.00 uur 16.00 uur
(Kasteel en St. Janskerk)	
Centrum - Molen Volksvriend	13.15 uur 14.15 uur 15.15 uur 16.15 uur
Molen Volksvriend – Centrum	13.30 uur 14.30 uur 15.30 uur 16.30 uur
Centrum – Boerenbondsmuseum	13.45 uur 14.45 uur 15.45 uur 16.45 uur

Deze folder is een uitgave van de V.V.V. Gemert-Bakel ter gelegenheid van de monumentendag 2024. Dit in samenwerking met de Heemkundekring Gemert-Bakel en de monumentencommissies van Helmond, Aarle-Rixtel, Lieshout en Beek en Donk.

Op diverse plekken kun je informatie vinden d.m.v. foto, film en uitleg. Die plekken worden aangegeven door rode driehoeken.

Twee mooie plekken om deze route te starten: 1. De Specht in Handel waar de verschijnselen van de breuk heel goed te zien zijn en 2. De Laurentia-molen die tussen Bakel en Milheeze staat en heel dicht bij de Peelrandbreuk staat.

Ook is er een route ontwikkeld om iedereen een beeld te geven van hoe de post in 1867 bij de mensen kwam. Dit weekend is er op diverse plekken extra uitleg.

De folder met als titel: Post bezorging en extra info is te vinden op www.landvandepeel.nl. De folder is ook te verkrijgen bij de VVV in elk dorp.

Ook loopt er op deze dag een herinnering aan de oude stoomtram door het gebied. Opstapplaatsen: Boerenbondsmuseum, Gemert centrum, Kasteel, St.-Janskerk en Molen de Volksvriend.

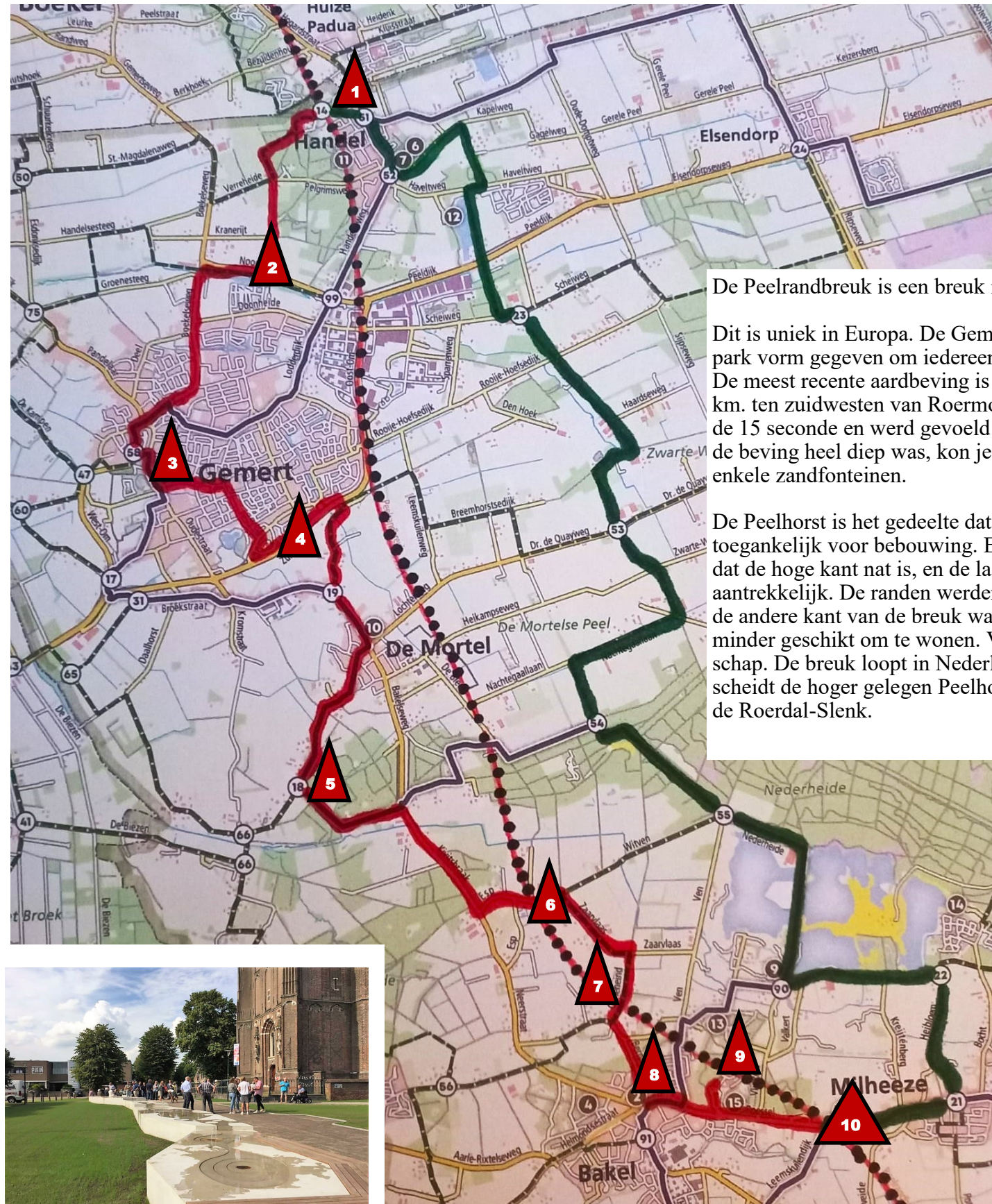
Aardbevingen in De Peel.

Breuken bekijken in het landschap als verbinding tussen Deurne, Gemert-Bakel en Boekel.

Beschrijving van de aandachtspunten

1. **De Specht.** Strijboscheweg 51, 5423SX Handel. Dit Natuurcentrum heeft als doel actief bezig te zijn met natuur-educatie voor volwassenen en kinderen uit Gemert en omstreken, Hier loopt ook het 'Breukenpad De Specht' als onderdeel van GEO-park Peelhorst en Maasvallei. Dit is een wandelroute. Meer info: www.landvandepeel.nl
2. **Composietbrug.** Op de kruising O.L.V steeg Jan van Gemertpad te Gemert. Deze fietsbrug was in 2017 de langste ingeklemde composietbrug ter wereld. De vormgeving van de leuning verwijst naar de Peelrandbreuk.
3. **VVV. Ridderplein 49 Gemert.** Het inspiratiepunt, waar in beeld en geluid extra informatie, zeker ook over de Peelrandbreuk, te krijgen is.
4. **Steilrand.** Bord op fietspad via Steilrand en brugje. Hier staat een bord waar je duidelijk kunt zien waar de ondergrondse breuk zit. Meer info via de fietsroute op www.landvandepeel.nl/Breuken Beleven-route nieuw in Gemert-Bakel.
5. **Milschot.** Op de plek krijg je uitleg over de breukrand en zie je aan de omgeving dat de breuk zich daar bevindt.
6. **Esperhoeve.** Rond deze hoeve was altijd water omdat hier het water omhoog gedrukt werd. Daarom is de hoeve ook omgracht.
7. **Geneneind** met duidelijke kenmerken – en daarmee zichtbaarheid - van de breuk.
8. **Bakelse kerk.** Voor de kerk bevindt zich een langgerekt kunstwerk dat de breukrand uitbeeldt.
9. **Bospark.** In dit park is er onderzoek gedaan door de universiteit van Amsterdam naar het fenomeen Peelrandbreuk.
10. **Laurentia-molen.** Deze molen staat ook op de breuk .

Voor meer achtergrond informatie beveel ik de site van Jan Timmers aan. <https://www.jantimmerscultuurhistorie.nl/aardkunde>

De Peelrandbreuk is een breuk in de aarde in een relatief zachte bodem.

Dit is uniek in Europa. De Gemeente heeft in samenwerking het GEO-park vorm gegeven om iedereen daarvan mee te laten genieten. De meest recente aardbeving is van 13 april 1992. De piek lag ongeveer 4 km. ten zuidwesten van Roermond op 15 km. diepte. De aardbeving duurde 15 seconde en werd gevoeld tot op 400 km. afstand. Omdat de piek van de beving heel diep was, kon je aan de oppervlakte niet veel meer zien dan enkele zandfontein.

De Peelhorst is het gedeelte dat omhoog gaat en was zelf te nat en te ontoegankelijk voor bebouwing. Een typisch breukverschijnsel is namelijk dat de hoge kant nat is, en de lage kant droog. De randzone was juist wel aantrekkelijk. De randen werden letterlijk opgezocht voor bebouwing. Aan de andere kant van de breuk was het vaak droog. De omgeving was toen minder geschikt om te wonen. Vandaar de grote verschillen in het landschap. De breuk loopt in Nederland grofweg van Roermond tot Oss en scheidt de hoger gelegen Peelhorst van de langzaam naar beneden zakken-de Roerdal-Slenk.

31 — fietsknooppunt

3 — aandachtspunt

